

تحلیل گفتمان و ادبیات شهید سلیمانی

سیداسماعیل نیکپور*

چکیده

هدف: هدف از پژوهش حاضر تحلیل گفتمان شهید سلیمانی در قلمرو بین‌المللی و همچنین بررسی ادبیات ایشان در قلمرو داخلی است.

روش: این مقاله با روش نقلی-و حیانی و با روش داده‌پردازی توصیفی-تحلیلی و با بهره‌گیری از اسناد نوشتاری و سامانه‌های اینترنتی و نرم‌افزارهای علوم اسلامی انجام شده است.

یافته‌ها: یافته‌ها نشان داد که شهید حاج قاسم سلیمانی یک شخص نبود، تجلی و نمود عینی و کارآمدی از یک گفتمان بود و کیست که نداند که گفتمان نه با مقابله تضعیف می‌شود و نه با معارضه قابل منهدم است.

نتیجه‌گیری: سردار سلیمانی نه جنگ طلب بود و نه جنگ‌سالار، نه از خشونت دفاع می‌کرد و نه تمایلی به ویرانی داشت او مبتکر و مدافع صلح بود. شهید حاج قاسم سلیمانی نماد و شناسنامه گفتمانی است که دفاع از ایران بزرگ و ملت شریف ایران را تنها در بستر دکترین راهبردی «حفظ جمهوری اسلامی» به‌عنوان مقدس‌ترین میراث خون پاک سردار صلح ممکن می‌داند و آن را مبنا و بنیان توسعه همه‌جانبه کشور قرار می‌دهد.

کلیدواژه‌ها: انقلاب اسلامی، مکتب شهید سلیمانی، گفتمان شهید سلیمانی، گفتمان مقاومت، ولایت فقیه.

مقدمه

زندگی انسان‌های بزرگ از آنجایی آغاز می‌شود که به عالم ملکوت ایمان داشته و خدا را در زندگی اصل قرار داده و با سیر و سلوک عملی به لقاءالله دست یافته‌اند. در طول تاریخ همواره انسان‌های بزرگی وجود داشتند، که به اهداف خود معتقد بودند و به هیچ‌روی از اصول الهی و انسانی خویش، دست برداشتند و حتی جان بر سر آن نهادند. در تاریخ امروز باید از سردار سلیمانی به‌عنوان یک شخصیت مافوق مجاهدت یاد نمود. در تاریخ باید قرن‌ها بگذرد تا شخصیتی مثل ایشان متولد و در دل‌ها حکومت کند، وی بیش از آنکه فرمانده نظامی باشد فرمانده دل‌ها بود و در دل‌ها نفوذ می‌کرد و بخاطر تأثیر نفس و انفاس قدسی حضرتش، شخصیت وی در خارج از مرز و در میان مستضعفان جهان یک چهره شاخص و محبوب تلقی می‌گردد و تمام این‌ها جز روح پاک و انفاس قدسی و لطف الهی نمی‌تواند باشد.

مقام معظم رهبری علیه‌السلام که شناختی همه‌جانبه از شهید سلیمانی دارند، در بیانات‌شان، پس از شهادت شهید سلیمانی فرمودند: «ما به حاج قاسم سلیمانی شهید عزیز و به ابومهدی شهید عزیز به چشم یک فرد نگاه نکنیم؛ به آن‌ها به چشم یک مکتب نگاه کنیم. سردار شهید ما را با چشم یک مکتب، یک راه، یک مدرسه درس‌آموز، با این چشم نگاه کنیم، آن‌وقت اهمیت این قضیه روشن خواهد شد. قد و قیمت این قضیه روشن خواهد شد» (خامنه‌ای، ۱۳۹۸/۱۰/۲۷).

این مقاله می‌کوشد به دو پرسش پاسخ گوید:

یکم) گفتمان شهید سلیمانی در قلمرو بین‌المللی چگونه بود؟

دوم) ادبیات شهید سلیمانی در قلمرو داخلی چگونه بود؟

روش‌شناسی پژوهش

این پژوهش به روش نقلی-وحيانی و با روش داده‌پردازی توصیفی-تحلیلی و با بهره‌گیری از اسناد نوشتاری و سامانه‌های اینترنتی و نرم‌افزارهای علوم اسلامی انجام شد.

یافته‌ها

گفتمان انقلاب اسلامی^۱

گفتمان انقلاب اسلامی از چند منظر دارای ویژگی است؛ فضای گفتمانی انقلاب اسلامی در قرن بیستم و در عصر انقلاب‌ها، کاملاً با فضایی که در آن انقلاب‌ها غالباً برای برنشانیدن یکی از گفتمان‌های سکولار شرقی یا غربی صورت می‌گرفت متفاوت است، انقلاب اسلامی که بر مدار هویت شیعی رخ نشان داده است نه تنها از رویه رایج در عصر انقلاب‌ها تبعیت نمی‌کند؛ بلکه با گفتمان سکولار در هر قد و اندازه‌ای غیریت‌سازی می‌کند. از سوی دیگر گفتمان انقلاب اسلامی از منظری تاریخی برای نخستین بار موجد انقلابی بر مدار آموزه امامت و ولایت شیعه گردیده که گفتمان‌های پیش از آن در جهان تشیع و جهان اسلام را به‌سختی دچار چالش کرده و خواهان عبور از آن‌هاست. در جهان تشیع، انقلاب اسلامی در ایران شیعی مقدمه و زمینه‌ساز تحولات فرصت‌ساز برای هویت شیعه گردید که با اهمیت‌ترین آن‌ها شکل‌گیری گفتمان حکومت اسلامی است. توسط این گفتمان، شیعه مشروعیت حکومت را برای اولین بار در تاریخ غیبت کبری درون هویتی کرد و با آن ارتباط هویتی برقرار نمود به این معنا که در دوره پیشا انقلاب اسلامی، معمولاً شیعه در فضایی می‌زیست که مشروعیت سیاسی آن مورد پذیرش شیعه نبود.

از نظر سیاسی و اجتماعی پیامد انقلاب اسلامی آن بود که بین هویت شیعه در دوران پس از انقلاب اسلامی و هویت جامعه مدنی عصر پیامبر ﷺ از نظر بنیادها، هویت و زیست جمعی مشابهت‌های محتوایی، روشی و ساختاری برقرار گردد به‌گونه‌ای که یکی از اندیشمندان غربی، گفتمان انقلاب اسلامی را یک تأسیس مجدد، بازآفرینی و فعال کردن

1. www.iict.ac.ir.

دوباره دوران محمد ﷺ است. متعاقب آن ادبیات ویژه‌ای مطابق با بنیادهای هویتی شیعه در عرصه‌ها و رهیافت‌های مختلف نظیر: «اخلاق سیاسی، عدالت اجتماعی، عقلانیت سیاسی، و حقوق اسلامی تولید شد که همگی بر پیوند عرصه‌های سیاسی، اجتماعی و اقتصادی با بنیان‌های وحیانی به‌عنوان دال مرکزی گفتمان انقلاب اسلامی تأکید دارند».

علاوه بر آن، گفتمان انقلاب اسلامی، گفتمان خلافت در تمدن اسلامی را به چالش مواجه کرده است و اتفاقاً این گفتمان انقلاب اسلامی که موجب گفتمان حکومت اسلامی بر مدار نظریه امامت و ولایت فقیه است، در دوره‌ای رخ نموده که گفتمان تاریخی اهل سنت یعنی گفتمان خلافت دچار اضمحلال گشته و عملاً صحنه سیاسی و اجتماعی در جهان اسلام و تمدن اسلامی را ترک گفته است و تحرکاتی که در چند دهه اخیر و به‌ویژه در چند سال اخیر توسط جریان‌های خلافت‌گرایی چون داعش صورت گرفته نتوانسته از نظر گفتمانی طرحی نو در اندازد.

امام راحل ﷺ با درک عمیق از این جایگاه گفتمان انقلاب اسلامی، نقش مهمی به عملکرد فعالانه این گفتمان قائل بود و به فراگیری این گفتمان (گفتمان انقلاب اسلامی) در سطوح پیش گفته تأکید داشت که معمولاً از آن تعبیر به صدور انقلاب می‌شد. در سخنان امام خمینی ﷺ این سه فضایی که گفتمان انقلاب اسلامی باید در آن فعال باشد به خوبی ترسیم شده است به فرموده امام ﷺ هژمون گفتمان انقلاب اسلامی نباید در مرزهای ایران و تشیع محدود شود که اگر چنین شود دچار روزمرگی و رکود خواهد شد به باور امام راحل عظیم الشان ﷺ گفتمان انقلاب باید منجر به ایجاد پیوند و ارتباط هر چه بیشتر بین شیعه و اهل سنت و تشکل آن‌ها به‌عنوان یک نیروی واحد و قدرتمند جهانی در برابر قدرت‌های جهانی گردد. شکل‌گیری سپاه پاسداران انقلاب اسلامی به‌عنوان یک ارگان عمدتاً نظامی در دوم اردیبهشت‌ماه سال ۱۳۵۸ به فرمان امام خمینی ﷺ به همین منظور شکل گرفت. سپاه قدس به‌عنوان یکی از چهار رکن سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، عهده‌دار پیشبرد و عملیاتی‌سازی رویکرد تمدنی و جهانی گفتمان انقلاب اسلامی است. فعالیت این نیرو از زمانی که سردار سلیمانی در سال ۱۳۷۶ فرماندهی آن را برعهده گرفته است، سطحی وسیعی

از خاورمیانه را پوشش داده است، که نشان‌دهنده دامنه تأثیرگذاری وی در منطقه است. به نظر می‌رسد بخش قابل توجهی از توفیق سپاه قدس در سطح منطقه و جهان به‌ویژه پس از حضور نظامی آمریکا در افغانستان و عراق و جنگ داخلی سوریه مرهون نقش‌آفرینی شهید سلیمانی به‌عنوان یک دیپلمات و همزمان یک مجاهد است.

شهید سلیمانی نظریه‌پرداز و دیپلمات^۱

پیشینه فعالیت‌های شهید سلیمانی به‌عنوان فرمانده سپاه قدس نشان می‌دهد که ایشان در قدم اول درصدد بسط گفتمان انقلاب اسلامی از مسیر فعالیت‌های نرم بوده، بر این اساس وی در پیشبرد میدانی امور به‌عنوان یک تئوریسین در قالب گفتمان انقلاب اسلامی در پیشبرد گفتمان انقلاب اسلامی دست به نظریه‌پردازی در شرایط سیاسی و اجتماعی متفاوت در منطقه و سطح جهان می‌زد و خود راساً به‌عنوان یک دیپلمات در صحنه حضور می‌یافت و به‌صورت حضوری و میدانی نقش ایفاء می‌کرد. راه حل‌ها و اندیشه‌هایی را که خود برای شرایط ویژه و بحرانی طراحی می‌کرد پیش می‌برد و در این مسیر هیچ مخاطره‌ای مانع حضور وی نمی‌شد او به‌عنوان یک دیپلمات در عالی‌ترین سطح دست به مذاکره می‌زد و همزمان در اجتماعات خیابانی با مردم در کوچه و بازار در ارتباط مستقیم و مستمر بود در زمانی که افراط‌گرایان وهابی جبهه‌النصره و دولت اسلامی عراق و شام [داعش] بخش قابل توجهی از سوریه را متصرف شده بودند و کاخ ریاست جمهوری سوریه در تیررس سلاح‌های سبک آنان قرار داشت با مسافرت به مسکو و مذاکره مستقیم با ولادیمیر پوتین رئیس‌جمهور روسیه وی را برای حضور نظامی در کنار نیروهای مقاومت در سوریه مجاب کرد.

حضور گسترده نظامی روسیه در حمایت از نیروهای مقاومت ورق را به سود نیروهای مقاومت در سوریه برگرداند و حلب، حُمص، دیرالزور، درعا که به کانون‌های فعالیت افراط‌گرایان وهابی تبدیل شده بود و گذرگاه بوکمال در مرز با عراق که نقش مهمی در پشتیبانی از نیروهای مقاومت را برعهده داشت، توسط نیروهای مقاومت باز پس گرفته شود.

1. www.iict.ac.ir.

با حضور نیروهای روسی در سوریه، یکی از مهم‌ترین اقدامات دیپلماتیک شهید سلیمانی آن بود که هماهنگی بین نیروهای مقاومت و نیروهای روسی به وجود آمد، به‌گونه‌ای که کمترین تنش بین نیروی مقاومت و نیروهای روسی در حمایت از دولت بشار اسد به وجود آید. نقش دیپلماتیک شهید سلیمانی در این بین تعیین‌کننده و کلیدی بوده است.

همین‌گونه نقش دیپلماتیک شهید سلیمانی در مبارزه با داعش در عراق و سرکوب آن‌ها در عراق نیز تعیین‌کننده بوده است. او رابطه تنگاتنگی با نیروهای کُرد در کردستان عراق و نیروهای شیعه در مرکز و جنوب عراق برقرار کرد و توانست با حمایت از نیروهای حشدالشعبی^۱ (بسیج مردمی عراق) که با فتوای آیت‌الله سیستانی (در ۲۳ خردادماه سال ۱۳۹۳) تشکیل شده بود نقش پُررنگی در برقراری ارتباط و هماهنگی و انسجام با طیف‌های متعدد این نیروها (که از نیروهای عمدتاً شیعی تشکیل شده، اما گروه‌های اهل سنت، مسیحی و ایزدی نیز در آن عضو هستند) و همچنین جریان‌های تأثیرگذار سیاسی در داخل عراق که یکی از مهارت‌های ویژه او بوده، داشته باشد.

تلاش‌های دیپلماتیک وی که در قالب برنامه‌های سیاسی که نوعاً خود مبدع آن‌ها در شرایط ویژه بود باعث شد او به‌عنوان دیپلماتی که از موقعیت‌های خطیر با موفقیت خارج می‌شود، شناخته شود. به‌گونه‌ای که جریان‌های سیاسی و افکار عمومی به‌ویژه در جهان عرب به درایت سیاسی و دیپلماتیک وی باور داشتند و ذهنیت دنیای عرب این مهم را پذیرفته بود که وی دیپلماتی کار کشته و صاحب سبک و همواره موفق است. شهادت وی نیز نه در صحنه نظامی بلکه در صحنه تلاش‌های دیپلماتیک رقم خورد، و نشان‌دهنده آن است که در اندیشه شهید سلیمانی اقدامات نظامی مکمل اقدامات و تلاش‌های دیپلماتیک است و نه برعکس. با این اوصاف شیوه و عمل دیپلماتیک وی می‌تواند الگویی موفق برای عملکرد آتی سپاه قدس و مجموعه‌های همسو با آن تعریف شود. که روش دیپلماتیک و فعالیت نرم شهید سلیمانی

۱. واژه الحشد به زبان عربی به‌معنای بسیج و واژه الشَّعبی به‌معنای مردمی می‌باشد. ترکیب این دو واژه نیز به‌معنای بسیج مردمی است.

به‌عنوان یک گفتمان عملیاتی مورد توجه قرار گیرد و نشانه‌های گفتمانی این شیوه فعالیت استخراج و در کل ساختار عملیاتی سپاه قدس به کار گرفته شود. رویکردی که به شدت رقبای گفتمان انقلاب اسلامی را به تکاپو انداخته به‌گونه‌ای که برایان هوگ نماینده آمریکا در امور ایران تهدید کرده است که اگر رویکرد شهید سلیمانی توسط جانشین وی دنبال شود او نیز ترور خواهد شد.

شهید سلیمانی مجاهد^۱

یکی از شاخصه شهید سلیمانی نقش آفرینی وی به‌عنوان مجاهد عرصه نظامی بود به‌عنوان فرمانده سپاه قدس همچون سربازی در خدمت گفتمان انقلاب اسلامی بود، و همواره در خط مقدم مبارزه با دسته‌جات تروریست به‌ویژه در عراق و سوریه حضور می‌یافت و از برنامه‌ریزی تا هدایت جزئیات عملیات‌های نظامی علیه دشمن را عهده‌دار بود. از ویژگی‌های مهم وی، مشورت با فرماندهان میدانی در خط مقدم بود دست این فرماندهان در اعمال روش‌های ابتکاری باز گذاشته می‌شد به‌گونه‌ای که هسته‌هایی در مجموعه او پدید آمده بود که هر کدام وظیفه و مسئولیت خود را به‌خوبی می‌دانستند. در کنار این، او به معرفت‌افزایی و معنویت‌گرایی در جبهات جنگ هم در جنگ تحمیلی و هم در جبهات برون مرزی در عراق و سوریه اهمیت زیادی می‌داد و همواره تغذیه فکری و روحی مجاهدان برای وی نسبت به امور دیگر اولویت داشت به‌گونه‌ای که تک‌تک مجاهدینی که هم‌رمز وی در خطوط مقدم بودند از سویی به‌خوبی با گفتمان انقلاب اسلامی و مسئولیت‌های خود نسبت بدان آشنا بودند و از سوی دیگر برای نیل به اهداف گفتمانی با ایشار و از خود گذشتگی شهادت در راه گفتمان اهل بیت علیهم‌السلام را با آغوش باز پذیرا بودند. از این‌رو مخاطراتی که در این راه وجود داشت هیچ‌گاه وی و مجاهدین هم‌رمز وی را از طی مسیر انقلاب و گفتمان انقلاب اسلامی باز نمی‌داشت.

شاخصه دیگر وی در عرصه نظامی آن بود که مجاهدینی از سرزمین‌های اسلامی را در

مجموعه‌های منظم چون لشکر فاطمیون،^۱ تیپ زینیون^۲ و حیدریون گرد آورده بود. همان‌هایی که از سوی مقام معظم رهبری علیه السلام به‌عنوان رزمندگان بدون مرز شناخته می‌شوند. اینان که همگی برای هدفی واحد که همان هژمون‌سازی گفتمان انقلاب اسلامی در سطح تمدنی و جهانی است، با نثار جان فعالیت می‌کنند، شهید سلیمانی به‌عنوان یک مجاهد الگوی این مجاهدان به شمار می‌آید.

سردار سلیمانی و گفتمان انقلاب اسلامی

این دو ویژگی شهید سلیمانی (به‌عنوان دیپلمات و جهادگر) باعث شده وی به‌عنوان بازیگری تعیین‌کننده در پیشبرد گفتمان انقلاب اسلامی مطرح باشد. نقش‌آفرینی و تأثیرگذاری فعالیت‌های وی عرصه‌های مهم درون مذهبی، تمدنی، و جهانی را شامل می‌گردد.

الف) نقش‌آفرینی مذهبی

گفتمان انقلاب اسلامی صفحه جدیدی در تاریخ تشیع و هویت مذهبی آن گشود؛ پیش از شکل‌گیری گفتمان انقلاب اسلامی رویکرد شیعه نسبت به حکومت و رهبری جامعه اسلامی دچار انفعالی تاریخی بوده است.

انقلاب اسلامی باعث شد، گفتمان حکومت اسلامی مبتنی بر ولایت فقیه در هویت مذهبی شیعیان برنشیند با این وجود هنوز برخی گفتمان‌ها در میان شیعیان به‌دنبال تضعیف این گفتمان انقلابی هستند و برای نیل به این هدف از شیوه‌ها و طرز‌العمل‌های گوناگونی چون

۱. هسته اولیه شکل‌گیری تیپ فاطمیون، تعدادی از رزمندگان افغانستانی بودند که به آن‌ها سپاه محمد (صلی‌الله علیه وآله) می‌گفتند. نام «فاطمیون» به این دلیل انتخاب شد که این تیپ ایام شهادت حضرت زهرا (سلام‌الله علیها) شکل گرفت.

۲. تیپ زینیون: یک گروه شبه نظامی طرفدار دولت در جنگ داخلی سوریه است. این گروه از شیعیان پاکستانی تشکیل شده است. بیشتر این افراد شیعیان افغانستانی هستند که به‌عنوان آوارگان جنگی در پاکستان زندگی می‌کردند.

ملی‌گرایی در عرصه هویت شیعه استفاده می‌شود. برای مثال در ایران و عراق ملی‌گرایی مذهبی از سوی گفتمان رقیب به شدت ترویج می‌شود تا مانع از همبستگی جوامع شیعه بر مدار گفتمان انقلاب اسلامی و ولایت‌فقیه و شکل‌گیری امت واحد اسلامی بر مدار گفتمان ولایت‌فقیه و انقلاب اسلامی شود.

شیوه عملکرد سردار سلیمانی در حوزه‌های مختلف نظامی، فرهنگی و هویتی کاملاً در مسیر گفتمان‌سازی بر مدار انقلاب اسلامی و ولایت‌فقیه استوار است. به همین اساس تمام شاخصه‌هایی که باعث اتحاد جوامع شیعی می‌گردد در اندیشه و برنامه‌ریزی و عملکرد شهید سلیمانی در کانون توجه قرار دارد. «برای مثال توجه به سنت دیرپای مناسبت اربعین و ارتباط بین توده شیعیان در ایام اربعین» که گفته می‌شود در شکل کنونی‌اش از ابتکارات شهید سلیمانی است، از همین رویکرد وی ناشی می‌شود.

ارتباط نزدیک و صمیمانه بین فرماندهان شیعه که معتقد به گفتمان انقلاب اسلامی و ولایت‌فقیه هستند از این رویکرد ناشی می‌شود. بنابراین می‌توان گفت یکی از حوزه‌های مهم فعالیت گفتمانی شهید سلیمانی نقش‌آفرینی درون مذهبی و شیعی وی است. اگر شیعه بتواند در این عرصه به وحدت و انسجام بر مدار گفتمانی معرفتی، هویتی و زیستی دست یابد می‌توان از آن به عنوان منشاء تحولات گفتمانی در عرصه تمدنی و جهانی استفاده کرد اما اگر چنین نشود نقش‌آفرینی تمدنی و جهانی گفتمان انقلاب اسلامی با رکورد و خمودگی مواجه خواهد شد. درک این مهم باعث می‌شود که شهید سلیمانی به فراگیر شدن گفتمان انقلاب اسلامی در درون شیعه اهمیت کانونی دهد.

(ب) نقش‌آفرینی تمدنی

معرفی گفتمان انقلاب اسلامی در عرصه تمدنی و در جهان اسلام یکی از مهم‌ترین نشانه‌های فعالیت‌های سردار سلیمانی بوده است. وارد کردن گفتمان انقلاب اسلامی به دنیای اهل سنت بخش مهمی از فعالیت‌های شهید سلیمانی است.

او ارتباطات تنگاتنگی با فعالان اسلامی در جهان اسلام برقرار کرده بود حتی بهار عربی

که در برخی از تحلیلگران سیاسی آن را به‌عنوان بدیلی عام برای گفتمان انقلاب اسلامی به شمار می‌آوردند نیز نتوانست ارتباط نشانه‌های گفتمانی بین انقلاب اسلامی و برخی جریان‌های اسلام‌گرا مانند جهاد اسلامی و حماس در فلسطین را از بین ببرد. شرکت اسماعیل هنیه در مراسم خاکسپاری شهید سلیمانی و سخنرانی در آن از در هم تنیدگی یا حداقل تعامل گفتمان انقلاب اسلامی با جریان‌های اسلامی تأثیرگذار بر جهان اسلام حکایت دارد که مستقیم با عملکرد و نقش‌آفرینی شهید سلیمانی در چگونگی برقراری مناسبات گفتمانی بین گفتمان انقلاب اسلامی و گفتمان‌های مقاومت در سراسر جهان اسلام حکایت دارد.

برقراری این قبیل مناسبات تنها منحصر به گروه‌های اسلام‌گرا نیست بلکه شهید سلیمانی گفتمانی را پیش می‌برد که براساس آن تمام گروه‌های تحت فشار در داخل جهان اسلام با آن ارتباط نزدیک داشتند از آن جمله می‌توان به گروه‌های کُرد عمدتاً سکولار در شمال عراق که اتفاقاً ارتباطات نزدیکی با آمریکا و ناتو دارند اشاره کرد. در موقعیتی که داعش به دروازه‌های اربیل پایتخت اقلیم کردستان عراق رسیده بود و جهان هر آن منتظر بودند تا با انفعال نیروهای خارجی در عراق از جمله آمریکا و ناتو، خبر اشغال آن توسط داعش را بشنوند حضور سردار سلیمانی در میان کُردها و پشتیبانی عمدتاً معنوی وی به‌عنوان نماینده‌ی گفتمان انقلاب اسلامی باعث شد که کُردها با کمک وی گروه‌های مقاومت در مقابل داعش بایستند و مانع از سقوط اربیل و کردستان عراق توسط داعش شوند که اگر چنین نمی‌شد فاجعه‌ای انسانی در کردستان رخ می‌داد.

این شواهد نشان می‌دهد که گفتمانی که شهید سلیمانی از آن نمایندگی می‌کرد نه تنها در بین جریان‌های اسلام‌گرا دارای نفوذ است بلکه در میان جریان‌های دیگر نیز به‌عنوان عاملی تأثیرگذار در مناسبات درون تمدنی عمل می‌کند. دفاع همه‌جانبه از دولت مرکزی سوریه که از نظر جریانی غیر اسلام‌گرا به شمار می‌روند نیز از همین امر حکایت دارد. مقاومتی که در سوریه بر علیه افراط‌گرایان سلفی با محوریت شهید سلیمانی صورت گرفت به وضوح باعث تضعیف افراط‌گرایی سلفی-وهابی در کل جهان اسلام شد.

اگر چنین اتفاقی نمی افتاد امکان داشت دامنه افراط‌گرایی سلفی محدود به بسیار وسیع‌تری را درگیر کند و تبعات آن دهه‌ها جهان اسلام را متأثر سازد. سرکوب افراط‌گرایی سلفی - وهابی در سوریه و عراق توسط به تعبیر رهبر معظم انقلاب علیه السلام رزمندگان بدون مرز که عملاً شهید سلیمانی پرچم‌دار آن بود باعث می شد که حضور گفتمان انقلاب اسلامی در عرصه تمدنی و جهان اسلام به روشنی تثبیت شود.

ج) نقش‌آفرینی جهانی

در عرصه جهانی حضور، انقلاب اسلامی به عنوان یک گفتمان توسط جریان‌ی نمود یافت که سردار سلیمانی پرچم‌دار آن بود. سردار سلیمانی در این مسیر با تلاش‌های بی‌وقفه‌اش مجموعه از کشگران بین‌المللی را گرد آورده بود که هدف‌گذاری فعالیت آن‌ها در قالب مرزهای حاکمیتی و جغرافیایی تعریف نمی شد. از این رو کشگرانی از تمام نقاط جهان اسلام برای انقلابی جهانی تلاش می کردند که کلیدواژه کانونی فعالیت آن‌ها مقاومت در مقابل هژمون گفتمان استکبار در سطح جهانی بود.

این گفتمان در بردارنده مفاهیم بسیار مهم در اندیشه اسلامی چون جهاد، مقاومت، شهادت و امامت است. جهاد و تلاش بی‌وقفه برای برپایی گفتمان اسلامی و حکومت اسلامی از مهم‌ترین مؤلفه‌های تفکری است که شهید سلیمانی آن را نمایندگی می کرد، مقاومت در برابر سلطه فکری و مادی گفتمان رقیب و ضربه‌زدن به گفتمان رقیب از دیگر مؤلفه‌های اساسی است که به عنوان نشانه مرکزی توسط مقام معظم رهبری علیه السلام برجسته‌سازی شده و به وسیله شهید سلیمانی در عرصه جهانی عملیاتی می گردید.

شیوه نقش‌آفرینی تمام کسانی که به این گفتمان وابسته‌اند، گذشت از جان و مطالبه شهادت است. به گونه‌ای که شهید سلیمانی خود نیز بدان دست یافت. پیروی از امامت امت کلیدواژه کانونی است که گفتمان شهید سلیمانی در دامن آن تولید شد؛ کلیدواژه‌ای که انقلاب اسلامی برای تبلور آن در ساحت سیاسی و اجتماعی ایجاد شده است. از این رو تمام نشانه‌های دیگر چون: «گفتمان جهاد، گفتمان مقاومت، گفتمان شهادت در پیرامون آن معنا

می‌یابند. مجموعه اقدامات و فعالیت‌های شهید سلیمانی و همفکران وی برای نشان دادن این خط سیر گفتمانی فعالیت می‌کردند و شهادت سردار سلیمانی با ضربه نظامی توسط گفتمان سلطه و انعکاس این شهادت در سطح جهانی کمک زیادی به باز تعریف، برجسته شدن و ظهور مجدد گفتمانی خواهد کرد که شهید سلیمانی نماینده آن بود. که پیامدهای آن به درجات مختلف در سطح جهانی، تمدنی و درون مذهبی و ملی خود را نشان خواهد داد.^۱

د) مدافعان حرم

مدافعان حرم فقط مدافعان خاک نیستند؛ بلکه مدافع حریم حرمت انسانیت هستند. اگر آنان تن به بلا نداده بودند و جان خود را سپر جان‌ها نکرده بودند، آنچنان مصیبتی این کره خاکی را فرا می‌گرفت که غیر از مصیبت کربلا، همه مصیبت‌ها به فراموشی سپرده می‌شد.

من وقتی در اول بحران سوریه می‌خواستم این نام را انتخاب کنم، خیلی فکر کردم که اگر بخواهیم از قالب اسلامی کسی یا کسانی را برای دفاع از حرم جذب کنیم، چه نامی برای آن‌ها بگذاریم؟ دیدم پُر جاذبه‌ترین نام که می‌شود بر این حرکت جهادی جدید اطلاق کرد، نام «مدافعین حرم» است. همه این کسانی که به نام شهدای حرم به شهادت می‌رسند، شهید حرمی هستند که حرم سیده زینب علیها السلام همچون قمری در وسط آن قرار دارد. حریم بزرگی است. هزاران نفر برای این حریم جان بدهند، ارزش دارد. سرور جوانان بهشت حسین بن علی علیه السلام برای آن شهید شد.

شکست در جنگ سوریه بر علیه تکفیری‌ها می‌توانست تاریخ منطقه و مسیر دنیا را عوض کند. این جنگ در زمره خطرناک‌ترین حوادث بود. تمام دنیا مدیون پیروزی فرزندان این ملت و پیروزی تشیع بر جریان تکفیری‌هاست، منشأ این پیروزی‌ها و این تحولات، انسان بود.^۲ همه مردم دنیا مدیون مدافعان حرم هستند. شما رزمندگان مدافع حرم، امروز جزوه این

1. www.iict.ac.ir.

۲. سخنان حاج قاسم سلیمانی در هجدهمین نشست عمومی بصیرت.

هستید. امروز شما پرچمدار این حرکت هستید. انتخاب شده‌های الهی هستید برای این کار و پرچم دست شماست. حقش را خوب ادا کنید.

ادبیات شهید سلیمانی در قلمرو داخلی

برای رسیدن به ادبیات شهید سلیمانی در قلمرو داخلی، نخست لازم است دیدگاه‌های آن شهید درباره ولایت فقیه مورد بررسی قرار گیرد.

الف) دیدگاه شهید سلیمانی درباره ولایت فقیه

امام خمینی علیه السلام دو رکن و ثقلین ارزشمند را برای ما به یادگار گذاشت؛ یکی نظام جمهوری اسلامی و دیگری ولایت فقیه؛ این‌ها لازم و ملزوم هم‌اند.^۱ دفاع از اسلام با دفاع از ولایت فقیه امکان‌پذیر است. اگر می‌خواهیم اسلام و جهان اسلام را در حاکمیت حفظ کنیم، باید بدانیم که این امر بدون ولایت فقیه امکان‌پذیر نیست. در عراق مشخص شد، اگر جمهوری اسلامی و ولایت فقیه نبود، عتبات در هفته اول مورد تهدید قرار می‌گرفت، آرامش کشور و مردم در برابر موج‌های متلاطمی که وجود دارد به دلیل وجود ولایت فقیه است. رهبری و خصوصیات رهبری در طول دوره انقلاب ما یعنی امام راحل علیه السلام و مقام معظم رهبری علیه السلام، که در دنیا یافت نمی‌شود؛ عامل دوم پیروزی ماست.

سردار سلیمانی فرزند ولایت بود و به حضرت امام علیه السلام عشق می‌ورزید و پرورش یافته دوران هشت سال دفاع مقدس بود، هنگامی می‌توانیم حاج قاسم سلیمانی باشیم که معتقد به پیروی از ولایت فقیه و جبهه مقاومت و آرمان‌های انقلاب اسلامی باشیم. سردار سلیمانی خود را سرباز ولایت و امام امت می‌دانست و به دریای موج ولایت وصل بود. سردار سلیمانی فرماندهی ولایت‌مدار، مطیع محض فرماندهی معظم کل قوا، خداترس و متدین، خستگی‌ناپذیر، دشمن‌شناس و استکبارستیز، متواضع و نجیب، دلسوز و مهربان، مردم‌دار و وحدت‌آفرین بود.

۱. سخنان حاج قاسم سلیمانی در یادواره شهیدان محمدی‌پور.

به همین دلیل است که در وصیت‌نامه شهید سلیمانی «ولایت فقیه» برجسته‌ترین فراز وصیت‌نامه مبسوط سردار سلیمانی است. این بیانگر عظمت ولایت فقیه در فکر او و سلوک او به حساب می‌آید. سردار سلیمانی در مقدمه وصیت‌نامه خود می‌نویسد: «خداوندا! تو را شکرگذارم که پس از عبد صالحت خمینی عزیز^۱، مرا در مسیر عبد صالح دیگری که مظلومیتش اعظم است بر صالحیتش، مردی که حکیم امروز اسلام و تشیع و ایران و جهان سیاسی اسلام است، خامنه‌ای عزیز که جانم فدای او باد قرار دادی». فراز نخست وصیت‌نامه سردار سلیمانی استمرار ولایت فقیه در مبارزات ممتد سردار سلیمانی را بیان می‌کند و فراز پایانی وصیت‌نامه «دغدغه محوری» شهید سلیمانی تا واپسین روزهای او را بیان می‌کند. از نظر او نه تنها آینده تشیع بلکه آینده اسلام و موارث اسلامی در گرو بقاء و محوریت ولایت فقیه است از این رو او معتقد است که اگر نظام مبتنی بر ولایت فقیه آسیب بیند حرمین در مکه و مدینه و حرمین در قدس و الخلیل از بین می‌روند (کرامتی مشکینی، ۱۳۹۸).

ب) دیدگاه شهید سلیمانی درباره دفاع مقدس

دفاع مقدس، شیوه‌ای و سیره‌ای است برای هر دفاعی که نابرابر باشد. یک ملتی اگر دچار یک ظلم باشد و هجمه نابرابر بر او وارد شد اگر بخواهد از عزت و شرف خود دفاع کند و دفاع پیروزمندانه باشد آن شیوه پیروزی که تجربه شد این شیوه دفاع مقدس است. بنابراین دفاع مقدس، الگویی برای همه دفاع‌هایی که ملت‌های مستضعف می‌خواهند در مقابل ظالمان انجام دهند می‌باشد. امروز همه دفاع‌هایی که بر پایه اسلامی در همه کشورهای منطقه وجود دارند مهم‌ترین سرمشقی که در مسئله دفاع گرفتند مربوط به دفاع مقدس ملت ایران بوده و این تأثیر بسیار بزرگ داشته و امروز اثرات آن را در جامعه می‌بینیم.^۱

ما در این جا هستیم، باید دقت هم بکنیم، حلال و حرام را باید دقت بکنیم، زندگی مردم را باید دقت بکنیم. بیت مردم را نمی‌توانیم همین طوری تصرف کنیم. نماز می‌خوانیم باید

دقت کنیم. این جا، جای مستحبات است. این جا، جای نافله شب است.^۱ این جا، نزدیک ترین نقطه به خداست. امام علیه السلام وقتی پیام دادند به زائرین در حج، فرمودند: «ای نشستگان در مقابل خانه خدا به ایستادگان در مقابل دشمنان خدا دعا کنید». امام از زهد و زاهد چیزی گفت که هدفش عظمت جهاد بود.^۲

جمله ای که می خواهم با شما مردم در محضر شهدا عرض کنم این است که هر وقت در سختی های جنگ فشارها بر ما حادث می شد؛ و زمانی که به صورت بسیار مضطر، هیچ کاری از ما بر نمی آید پناهگاهی جز حضرت زهرا علیها السلام نداشتیم. در شب عملیات والفجر ۸ وقتی چشمان به آب های پُر طوفان و خشمگین و ترسناک اروند افتاد، لرزیدیم و ترسیدیم. در آن جا هیچ پناهگاهی و هیچ نامی آشناتر از نام حضرت نام حضرت زهرا علیها السلام نداشتیم او را در کنار اروند صدا زدیم. در تلاشو اشک های غریبانه و مظلومانه بسیجی ها سیمای سفید او را جستجو کردیم و اروند را با ذکر یا زهرا علیها السلام به کنترل در آوردیم و عبور کردیم...^۳

ج) پاسخ سردار سلیمانی به ترامپ

من به عنوان سرباز این ملت جواب می دهم. تو ما را تهدید می کنی به این که اقدامی انجام می دهی که در دنیا سابقه ندارد؟ اولاً به رغم این که قریب یک سال و نیم از رئیس جمهوری این شخص در آمریکا می گذرد، هنوز ادبیات ترامپ، همان ادبیات قمارخانه است، ادبیات کاباره است. با ادبیات کاباره چی و کسی که اداره کننده قمارخانه است، با جهان حرف می زند، وقتی با جهان حرف می زند، انسان احساس می کند که یک قمارباز دارد حرف می زند... خوب، شما بعد از سال ۲۰۰۱ که الان ۲۰۱۸ است، هفده سال است با ماست، هر که با ما نیست، با تروریسم است، چه غلطی کردید؟... من خجالت می کشم جلوی خواهرانی که این جا نشسته اند حرف بزنم و بعضی کلمات را بگویم. بپرسید از فرمانده وقت

۱. سخنرانی حاج قاسم سلیمانی در حاشیه آزادسازی شهر البوکمال.

۲. بخشی از پیام الهی سیاسی امام راحل علیه السلام به کنگره عظیم حج در سال ۱۳۵۹.

۳. دیدار با خانواده های لشکر ثارالله کرمان.

خودتان که چه کسی را فرستاد به ایران آمد پیش من پیش سرباز این کشور، نه رئیس جمهور این کشور گفت آیا می شود به ما مهلت بدهید، از نفوذتان استفاده کنید، سربازان ما این چند ماه را مورد حمله مجاهدین عراق قرار نگیرند، ما از عراق خارج بشویم؟ امروز کشور ما را تهدید می کنید؟ با چه پیشینه ای تهدید می کنید؟ حادثه زندان ابوقریب الی الابد ننگ شماست. شما ملت ایران را تهدید می کنید؟!

نیروهای مسلح ایران را نمی خواهد. من حریف شما هستم. نیروی قدس حریف شماست. بدانید والله هیچ شبی نیست ما نخواهیم و به شما فکر نکنیم. به شما می گویم آقای ترامپ قمارباز! من به شما می گویم بدان در آن جایی که فکر نمی کنی، ما در نزدیک شما هستیم. در هر کجا که تصور نمی کنی، ما در کنار شما هستیم، ما ملت شهادتیم، ما ملت امام حسینیم. پرس! ما حوادث سختی را پشت سر گذاشتیم. بیا، ما منتظریم. مرد این میدان ما هستیم برای شما. شما می دانید این جنگ یعنی نابودی همه امکانات شما. این جنگ را شما شروع می کنید، اما پایانش را ما ترسیم می کنیم...^۱

د) سردار سلیمانی و مسئولین داخلی درباره رابطه با آمریکا

من بارها این را عرض کردم که بعضی ها به دنبال نوعی ارتباط هستند با آمریکا. خب، درس عبرت بگیرید. این مصر آینه روشنی است. این مثل خورشید مقابل ماست. مثل روز روشن است. این کشورهای تحت سیطره آمریکا، هم پیمان آمریکا، همه چیزشان را، اعتبار و آبروی خودشان را تحت اختیار آمریکا گذاشته اند، ببینیم چه وضعی دارند. تحریم اقتصادی هم نیستند. با همه دنیا ارتباط دارند. آمریکا و غرب هم از آن ها حمایت می کنند. بعضی ها در کشور ما یک برداشت غلطی می کنند، فکر می کنند و بعضی ها می گویند و بر زبان جاری می کنند و من شنیده ام. دلسوزانه هم ممکن است این حرف را بگویند، که همان طوری که امام در قضیه قطع نامه و آتش بس، جام زهر را نوشید، ما امروز هم باید در مقابل آمریکا این کار را انجام بدهیم. این چه غفلت بزرگی است؟ این چه سفسطه خطرناکی است؟ این چه قیاسی

۱. ذوالفقار، علی اکبری، ص ۱۵۰.

است؟ این جام زهر و این زهر، جان اسلام را می‌گیرد. جان ایران را کامل می‌گیرد. جان تشیع را می‌گیرد. یک کسی در بیرون از من سؤال کرد، گفت: «چرا این قدر با آمریکا مخالفت می‌کنید؟»، گفتم یک سؤال از شما دارم. آمریکا پنجاه سال در این کشور ما حاکم مطلق بوده است. یک نشانی در طول این پنجاه سال از عملکرد آمریکا به ما نشان بدهید، ما بگوییم این بنا، این راه، این اتوبان، این اقدام، این عمل، در کنار همه آن غارت‌های وسیعی که صورت گرفت، کار آمریکاست.^۱ این جام زهری نیست که با جام زهر قطع‌نامه ۵۹۸ و جنگ قابل مقایسه باشد. این جام زهری است که جان‌ها را می‌گیرد. جان انسانیت را می‌گیرد. ...

ه) دیدگاه شهید سلیمانی درباره جامعه و مردم^۲

من و آدم‌های خودم، من و رفقای خودم، این بی‌حجاب، این با حجاب، این این‌جوریه، اون اون‌جوریه، این چپ است این راست است، این اصلاح طلب است اون اصول‌گراست، خوب کسی را می‌خواهید حفظ کنید من اصلاً قبول ندارم در بین بچه حزب‌اللهی‌ها بگیم این آدم با اون آدم شکل و قیافه، همو دختر کم‌حجاب دختر منه، دختر ما و شماست، نه دختر خاص ما و شماست دختر جامعه ماست.

فقط رابطه حزب‌اللهی با حزب‌اللهی معنا ندارد رابطه حزب‌اللهی با کسی که دینش ضعیف‌تر است موضوعیت دارد، باید این کار را بکنیم. لذا جامعه ما خانواده ماست. این‌ها مردم ما هستند، بچه‌های ما هستند، باید بیفتیم دنبال این‌که بریم بین مردم و جذب کرد. من خیلی وقت‌ها حسرت می‌خورم، چرا باید برخی جوانان از ما فاصله بگیرند؟! از این‌که کسانی یا خجالت می‌کشند یا به دلیل ظواهر متفاوت‌شان با ما یا هر چیز دیگری از این جمع‌ها فاصله می‌گیرند. یقیناً هر روح و فطرت پاکی که در این مسیر قرار دارد، با یاد شهدا متحول می‌شود؛ مثل خود جنگ. این طور نبود که همه کسانی که در جنگ حضور پیدا می‌کردند، دارای فضیلت‌های کمال‌یافته‌ای باشند، نه! یکسری زمینه مناسب در افراد وجود

۱. سخنان حاج قاسم سلیمانی در راهپیمایی ۲۲ بهمن ماه کرمان در سال ۱۳۹۶.

۲. روز جهانی مساجد، ۲۹ مردادماه سال ۱۳۹۶.

داشت، فضای جبهه و جنگ به دلیل ویژگی‌هایی که در خود داشت، این استعدادها و فضیلت‌ها را بارور می‌کرد و آن‌ها را به اوج می‌رساند؛ بنابراین باید همه نوع افراد را برای این محافل دعوت کنیم و این جلسات را منحصر به یک تپیی از افراد همگن نکنیم.^۱

من یک روزی از هواپیما پیاده می‌شدم، یک جوانی را دیدم که از این شلواری‌های جین مد جدید که معمولاً پاره هستند، به پا داشت به من گفت که فلانی من می‌توانم مدافع حرم بشوم؟ من خیلی تعجب کردم. گفت: می‌دانم من را نمی‌پذیرید؛ اما می‌دانید من دوست چه کسی هستم؟ من دوست سیدابراهیم صدرزاده هستم؛ سیدابراهیم از بهترین فرماندهان ما در تپ فاطمیون بود که خودش را به‌عنوان افغانی جا زد و وارد جبهه شد و در روز عاشورای ۳ سال قبل به شهادت رسید.^۲

(و) مدیریت اسلامی از دیدگاه شهید سلیمانی

مدیر خلاق، از دل بحران‌ها مدیریت ایجاد می‌کند. ممکن است در مدیریت نتوانیم معجزه کرد اما می‌توانیم رضایت‌مندی، عدالت‌محوری، هم‌زیستی، اخوت و مثل هم بودن را ایجاد کنیم.

مدیر؛ یک قلّه برافراشته است، دین‌داری و امانت‌داری آن‌ها بر جامعه اثر دارد، حلقه اتصال مدیران و مردم؛ در محبت و خدمت به مردم است نه حزب بازی و درگیر گروه سیاسی شدن.

اگر مدیری با چنین رویکردی وارد کار شود، خودبین نمی‌شود و خداین خادم مردم خواهد شد، امام خمینی علیه السلام می‌فرمودند: «من خادم مردم هستم» و انتظار ایشان از مدیران جامعه اسلامی نیز همین بود.

اگر مدیر جامعه‌ای فاقد معنویت باشد آیا می‌توان انتظار باشد آن جامعه دارای معنویت باشد؟ رهبری جامعه فقط رهبر در رده بالای آن نیست و همه سطوح مدیریتی در کشور

۱. سخنان حاج قاسم سلیمانی در یادواره شهدای گری.

۲. سخنان حاج قاسم سلیمانی در یادواره شهدای کن.

به نوعی نقش رهبری دارند، اگر بخواهیم یک جامعه مقاوم داشته باشیم مدیران باید متناسب با این جامعه باشند. من به عنوان فرمانده نیروی قدس در کنار ولی فقیه در جایگاه مالک اشتر نشسته‌ام البته مالک اشتر نیستم اما در جایگاه او هستم و باید مراقب اعمال و رفتار خود باشم. در امر گزینش مدیران، شاهد برخی ظلم‌ها در جامعه هستیم، سراغ ندارید در دوران دفاع مقدس برای گزینش افراد سؤالی از چپی یا راستی و اصلاح طلب یا اصول‌گرا بودن شخص شده باشد، در دفاع مقدس به لیاقت‌ها، قابلیت‌ها و تطبیق فرد با مسئولیت‌ها نگاه می‌کردند نه خط و جناح سیاسی او. اساس گودال فساد این است که در انتخاب مدیران به نگاه جناحی و حزبی توجه شود؛ زیرا در آن صورت اگر به مدیری اعتراض شود او برای خود پوشش و منطقه امنی می‌سازد و بر خورد با خود را خورد با جناح، شخصیت و یک گروه نسبت می‌دهد.

مدیر باید در بحران‌ها مبتکر باشد، امام خمینی علیه السلام در شدیدترین بحران‌ها بزرگ‌ترین پیروزی‌ها را برای کشور رقم زد، امروز رهبری ما که در قلّه اطمینان نشسته است، غیر از توکل به خدا در دل بحران‌ها و سختی‌ها از فرصت‌ها استفاده کرده است. مدیر باید خلاق باشد نه این که فقط به فکر تزریق بودجه باشد و اگر نشد نتواند کاری از پیش ببرد این حرف‌های من مربوط به یک دوره نیست و اصول‌گرا و اصلاح طلب هم ندارد هر دو گروه به نوعی مقصرند. این که بنشینیم و بگویم تا وقتی پولی بیاید من مدیرم و این اگر نیاید نمی‌توانم کاری انجام دهم درست نیست و باید این شیوه تغییر کند. مدیر باید بحران را دور بزند و آن را به ضد بحران تبدیل کند که در دوره انقلاب این اتفاق افتاد. در دوران دفاع مقدس سیلوهای ما برای سه روز گندم داشت و نفت را با ۱۰ دلار می‌فروختیم، اما در بدترین شرایط کارها را پیش می‌بردیم، باید دید وحدت یک جامعه چطور حاصل می‌شود؟ (گروه فرهنگی تقدیر، ۱۳۹۸، ۶۰)

نتیجه‌گیری

از این مقاله نتیجه می‌گیریم که سردار سلیمانی نه جنگ طلب بود و نه جنگ‌سالار، نه از خشونت دفاع می‌کرد و نه تمایلی به ویرانی داشت. او مبتکر و مدافع صلح بود، بازوی توانمندبخشی از تصمیم‌گیری سیاست خارجی نظام بود که این نقش را نه در تقابل با دولت

به‌عنوان مسئول رسمی سیاست‌های خارجی که از تعامل ناشی از عمق اعتماد به خلوص، کارآمدی درایت و نبوغ مجموعه حاکمیت و حکومت کسب کرده بود. شهید حاج قاسم سلیمانی یک شخص نبود، تجلی و نمود عینی و کارآمدی از یک گفتمان بود و کیست که نداند که گفتمان نه با مقابله تضعیف می‌شود نه با معارضة قابل منهدم است.

شهید حاج قاسم سلیمانی، نماد و شناسنامه گفتمانی است که دفاع از ایران بزرگ و ملت شریف ایران را تنها در بستر دکترین راهبردی «حفظ جمهوری اسلامی ایران» به‌عنوان مهم‌ترین و مقدس‌ترین میراث خون پاک سردار صلح ممکن می‌داند و آن را مبنا و بنیان توسعه همه‌جانبه کشور قرار می‌دهد.

این ویژگی‌ها، همه حکایت از تهذیب نفس، تعادل روان، تعالی روح، همت بلند شهید بزرگوار حاج قاسم سلیمانی داشت و رمز پیروزی و عاقبت به خیری او شد، او در مکتب خمینی کبیر علیه السلام تربیت یافت و در معیت و رکاب خامنه‌ای علیه السلام، خودش را ساخت و اوج گرفت، دشمن نیز از همین خصوصیات در اضطراب، نگرانی و تکاپو به سر می‌برد والا توپ، تانک، تفنگ و پهپاد را دیگران هم داشتند و دارند. هنر حاج قاسم این بود که به وحدت، همدلی و یکپارچگی امتش فکر می‌کرد و می‌خواست همه را علیه دشمن مشترک به صحنه بیاورد و سطح مقبولیت مردمی برای نظام را تقویت کند.

امروز که جوانان آستین کوتاه‌آنچنانی و دختران کم‌حجاب در سوگ وی می‌سوزند، می‌نالند و اشک می‌ریزند، علاوه برادران اهل سنت و هموطنان مسیحی، کلیمی و زرتشتی به حالش غبطه می‌خورند، از استکبار و صهیونیست اعلام انزجار می‌کنند، برای دشمنان بسیار شکننده است، فلذا دشمنان باید حاج قاسم‌ها را از میان می‌بردند و به خیال خود می‌کشتند والا افرادی که از وجودشان تعفن تفرقه به مشام می‌رسد ناخواسته و با چند واسطه در خدمت دشمنان هستند و ستون پنجم به شمار می‌آیند، نه تنها نیازی به کشتن ندارند و بلکه باید تقویت هم بشوند.

امروز اگر استقلال، آزادی و جمهوری اسلامی واقعی می‌خواهیم باید به هنر حاج قاسم‌ها مجهز شویم، هر کسی سر جای خودش باید باشد؛ نظامی به‌جای خود و سیاسی هم

به جای خود، در واقع به مکتب خمینی کبیر علیه السلام باید برگردیم و در معیت رهبری دست به دست هم گره زنیم و امت واحده باشیم. تنها پیام شهادت این مرد مخلص «اخلاق و اتحاد» همه گروه‌ها و جناح‌هاست. امروز حاج قاسم، دیگر فرمانده سپاه قدس نیست تا فقط الگوی نظامیان باشد، بلکه سبک زندگی برای همه به‌ویژه برای جوانان دانشگاهی و حوزوی در عرصه‌های: فردی، خانوادگی، سیاسی و اجتماعی است، امروز از هر حلقومی صدای تفرقه، تَشْتُّت و ناامیدی به گوش رسد، صدای دشمن و برخلاف مسیر و سلوک سردار سلیمانی است.

منابع

۱. بنی‌لوحی، سیدعلی (۱۳۹۸). این مرد پایان ندارد: زندگی جهادی سرباز اسلام شهید قاسم سلیمانی. اصفهان: راه بهشت
۲. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۹۸، ۲۷ دی). خطبه‌های نماز جمعه تهران. دسترسی در ۱۳۹۹/۱۰/۳۰ از وبسایت: <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=44695>
۳. کرامتی مشکینی، مرتضی (۱۳۹۸). سرباز ولایت، حاج قاسم سلیمانی: زندگینامه و خاطرات سالک الی‌الله سردار شهید سپهبد حاج قاسم سلیمانی. قم: انتشارات قاف اندیشه
۴. گروه فرهنگی تقدیر (۱۳۹۸). سردار دل‌ها: (خاطرات و زندگی شهید سپهبد حاج قاسم سلیمانی). قم: گروه فرهنگی تقدیر
۵. ماهنامه حرم امام، صاحب امتیاز آستانه مقدس امام خمینی علیه السلام، سال هشتم، شماره ۴۰۷.
۶. مزدآبادی، علی‌اکبر (۱۳۹۴). حاج قاسم: جستاری در خاطرات حاج قاسم سلیمانی. تهران: انتشارات یا زهر علیه السلام.
۷. مهروان‌فر، ابوذر (۱۳۹۷). برادر قاسم: جستاری در اندیشه‌های راهبردی شهید حاج قاسم سلیمانی در حوزه ولایت، انقلاب، دفاع مقدس، شهادت، مدافعان حرم، فرهنگ و هنر. قم: انتشارات مهر امیرالمؤمنین علیه السلام
8. www.iict.ac.ir.
9. www.khabaronline.ir.
10. www.Hawzah. Net.
11. www.yjc.ir.
12. www.mehrnews.Com.